ЉУБАТСКА БИФУРКАЦИЈА

Бифуркација представља природну или вештачку појаву код које вода једне реке тече у два тока и тиме спаја различите речне или морске сливове. Сама реч бифуркација латинског је порекла (*bifurcatio*) и преставља сложеницу. Састављена је од две латинске речи: би (*bis*) – два и фуркус (*furcus*) – рачва, крак. Према томе, бифуркација значи „два крака” тј. „рачвање”.

Случајеви бифуркације нису тако честа појава. Сматра се да најпознатију бифуркацију чини река Касикијара у Јужној Америци. Она је на северу у вези са реком Ориноко, а на југу са Рио Негром у сливу Амазона.

Ове природне знаменитости постоје и у Србији.

У нашој земљи позната је тзв. „косовска бифуркација” на реци Неродимки код Урошевца. Она једним својим краком отиче у Лепенац (притоку Вардара), а другим у Ситницу (притоку Ибра) и на тај начин повезује Егејски и Црноморски слив.

Осим ове, у Србији постоји још један случај бифуркације. Среће се на Љубатској реци у Горњој Љубати у непосредној близини бугарске границе.

Горња Љубата је здраво планинско место на надморској висини од око 1.000 m. Простире се између планинских висова: Стрвена, Патарице, Шишарке, Маковишта и Кривог дола. Основана је у XVI веку на остацима античког насеља чији су трагови и данас видљиви. У љубатској школи чувају се ископине нађене приликом копања темеља за градњу кућа. По предању, на овом месту је некада постојало старо село Пиперковица. Површина атара износи око 4.000 ha и обухвата 15 махала. Административно припада општини Босилеград, од којег је удаљена око 20 km. Православна црква изграђена је 1926. године и посвећена Св. Архангелу Михајлу. Седиште је месне канцеларије за четири села: Барје, Горња Љубата, Мусуљ и Плоча. Народно неимарство веома је развијено и из овог краја потичу надалеко познати грађевинари. Насељено је припадницима бугарске народности.

Кроз село протиче река која је по њему названа Љубатска река. Настала је спајањем Мусуљске и Барске реке у коју се касније уливају Лавранска и Сувољубатска река.

До 1976. године Љубатска река је целим својим током текла према југоистоку у правцу Босилеграда. Тада је на њој подигнута брана у самом центру села. Њена вода је вештачки ископаним каналом преусмерена у смеру североистока према Лисинском акумулационом језеру. Из њега се вода хидроенергетским системом (пумпама, каналима и тунелима) пребацује у Власинско језеро.

Али, природа се тако лако не предаје!

Један (знатно мањи део воде) подвире испод бетонске бране и наставља да тече старим речним коритом у правцу Босилеграда. Касније са десне стране прима Дукатску, а са леве Гложанску реку. Испред Босилеграда састаје се са Божичком реком и чини Драговиштицу. Драговиштица прелази у Бугарску и улива се у Струму која утиче у Егејско море.

С друге стране, из Власинског језера истиче река Власина, десна притока Јужне Мораве. Јужна Морава се улива у Дунав, а он у Црно море.

Према томе, воде ове мале планинске реке отичу у два морска слива – Егејски и Црноморски. Она својом водом напаја и Егејско и Црно море! А то је основни и најважнији услов за постојање бифуркације. Додуше, ова „љубатска бифуркација" вештачки је створена и новијег је датума. Међутим, и за „косовску бифуркацију" се сумња да је природна. По мишљењу неких географа, ова бифуркација је вероватно вештачка, јер леви крај Неродимке утиче у Сазлију вештачким коритом као нека врста јаза.

Осим тога, можда је и техничка неисправност објекта утицала на настанак бифуркације Љубати. Али, у сваком случају она постоји, с обзиром да испуњава све потребне географске услове и принципе. Баш као и она на реци Касикијари у Јужној Америци.

Можда и она може да представља туристичку атракцију за развој сеоског туризма у овом изузетно лепом и живописном планинском крају. Вредно је напоменути да је Љубатска река изузетно чиста и бистра и да представља прави „драгуљ природе". А један од доказа је и обиље пастрмке у њеним недрима. На жалост, отпадне воде из рудника Благодат озбиљно угрожавају ову еколошку чистуницу.

Трифун Павловић